

غذاها و بازی‌های پیرانشهر

تحقیقی جامع بر غذاهای سنتی و جدید با حیوه بخت آن‌ها
و نیز بازی‌های سنتی و جدید و بازی‌های مکرر
با تمرکز بر شهرستان پیرانشهر

نالیف و تحقیق:

دکتر کمال روحانی
(مدرس دانشگاه)

سرشناسه	: روحانی، کمال، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: غذاها و بازی‌های بیرانشهر: تحقیقی بر غذاها و شیوه بخت و نیز بازی‌های سنتی و جدید منطقه مکریان در آذربایجان غربی با تمرکز بر بیرانشهر/ تألیف و تحقیق کمال روحانی. سنندج: آراس، ۱۳۹۸.
مشخصات نشر	
مشخصات ظاهری	: ۱۱۵ص؛ ۱۴×۵/۱۲سم.
شابک	: ۱۰۰۰۰۰ ربال: ۲-۴۰-۶۲۴۸-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرستی	: فیا
روایی	
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۹۵-۹۶؛ همچنین به صورت ربرویس. تحقیقی بر غذاها و شیوه بخت و نیز بازی‌های سنتی و جدید منطقه مکریان در آذربایجان غربی با تمرکز بر بیرانشهر.
نوع	
موضوع	: غذاها و بازی‌های سنتی و جدید منطقه مکریان در آذربایجان غربی با تمرکز بر بیرانشهر.
موضوع	: Local foods -- Iran -- Piranshahr
موضوع	: بازی‌ها -- ایران -- بیرانشهر
موضوع	: Games -- Iran -- Piranshahr
موضوع	: بیرانشهر -- تاریخ
موضوع	: Piranshahr (Iran) -- History
رده بندی	: ۷۲۵
کنگره	
رده بندی	: ۴۵-۹۵۵۳-۲۱
دبوی	
شماره	: ۵۸۳۲۵۹۳
کتابشناسی ملی	



غذاها و بازی‌های بیرانشهر

تألیف و تحقیق: دکتر کمال روحانی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۰ هزار تومان

شابک: ۲-۴۰-۶۲۴۸-۶۲۲-۹۷۸

مرکز پخش: سنندج، پاساژ عزتی، انتشارات آراس

تلفن: ۰۸۷-۳۳۱۲۸۳۴۱

ایمیل: arasbooks۷۳@gmail.com

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفت.....
----	-------------

فصل اول

۱۳ موقیعت تاریخی بیرانشهر و ساختار جمعیتی آن

۱۳	موقیعت شهرستان بیرانشهر.....
۱۵	جمعیت.....
۱۵	جمعیت شهرستان طبق سرشماری سال ۱۳۸۵.....
۱۵	جمعیت شهرستان بر سرشماری سال ۱۳۹۰.....
۱۶	نگاهی به تاریخ منطقه.....
۱۶	بیرانشهر و پیدایی تاریخی آن.....
۲۱	ساختار جمعیتی بیرانشهر.....
۲۱	بیران.....
۲۵	ماشین.....
۳۱	منگور.....

فصل دوم

۳۷ غذاهای سنتی منطقه با شیوه پخت آنها

۳۷	گذاری بر غذاهای گذشته و حال بیرانشهر.....
۳۸	تقسیم بندی غذاهای منطقه بیرانشهر.....
۳۸	ا: شورباها.....
۳۸	ب: پلوها (پلاو).....
۳۸	ج: کته ها (دسخور).....
۳۸	د: غذا با گیاهان بهاره.....
۳۹	ه: آش ها.....
۳۹	ز: خورشت ها.....
۳۹	ح: غذاهای غیر آبکی.....
۴۰	ط: حلیم، هه لیم او.....
۴۰	ی: غذاهای سنتی.....

۴۱	س: مرزها
۴۱	ع: ترشیجات
۴۱	غ: شب چره‌ها
۴۲	تهیه چند غذای سنتی
۴۲	تاوو تام
۴۲	نمسیه‌ناغ (اسفناج)
۴۲	باسرمه (کدو ترش)
۴۲	برابولغان
۴۲	برایانی یا کهباب گردی
۴۳	پرویشو ساوار
۴۳	برینر هر ته
۴۳	بر او
۴۳	به‌ر به بیل
۴۴	به‌له‌چک
۴۴	پنیرآو: دوچکاو، پیره زال، بوج کاس، شمه‌ک
۴۴	تاس کهباب
۴۴	ترخینه
۴۵	ته‌پته‌په
۴۵	ته‌ره کهباب
۴۵	خوراک ماهی
۴۶	خورشت‌ها
۴۶	خورماو رون
۴۶	داندوک
۴۷	دو کلیو (اش دوغ)
۴۷	دو کلیوی کهشکان
۴۷	دوو رون برنجی به کهشکان، سهر به‌زیره
۴۷	دولمه (ذلمه)
۴۸	دهس خوری به پنگه (بورانی)
۴۸	دهس خوری به کهنگری
۴۸	ساوار پلاو
۴۸	ساوارو ته‌مانه
۴۸	ساوارو گوشت
۴۹	سوپ‌ها

۴۹	سویبی ساوار
۴۹	سوغان (دلمه پیازی)
۴۹	سهر و پی (گیه)
۴۹	سه‌نگه سیر
۵۰	سیر و ماس (ماست)
۵۰	شامی کباب
۵۱	شلکینه
۵۱	شورباو: شورباها
۵۲	شورباو باینتجان
۵۲	شورباو تیسو
۵۲	شیرین چوه‌ندهر
۵۳	شورباو دمنه
۵۳	شورباو کهز
۵۳	شورباو بیه
۵۳	شورباو له‌په با قیس
۵۴	شورباو هیلکه
۵۴	غذاهای بهاره
۵۵	پلاو
۵۵	فروچ ناو
۵۶	قوبولی، لپه برنج
۵۶	قاورمه
۵۶	قوروداش
۵۶	قوراویلکه
۵۷	قه‌یسورون
۵۷	قه‌یقه‌ناغ (کوک، خاکینه)
۵۷	کاردو پلاو
۵۷	کارگ (قارج)
۵۷	کاله‌جوش یا تنکه‌به‌دو
۵۸	کفته‌برویش
۵۸	که‌شکه‌ک: گمه‌کوتاو
۵۸	کوله‌که (کدو)
۵۹	کولیچه
۵۹	که‌لانه

۵۹	کله‌م به ترش
۵۹	که‌نگر
۶۰	که‌نگر که باب
۶۰	گیلاخه به ترش
۶۰	ماشینه (شورباو ماش)
۶۰	مزاو یلکه: هیلکه به ترش
۶۰	مه تروچه
۶۱	میوان
۶۱	نه ره‌ققه
۶۱	نیسکینه (عدس)
۶۱	هله‌لاری بر بش
۶۱	هر مزه
۶۲	هه‌لوا (حرار)
۶۲	هه‌لیماوی برز
۶۲	هیله‌په‌په
۶۲	یه تیمچه

فصل سوم

بازی‌های فکری و حرکتی، زنانه، مردانه

۶۳	ا: بازی‌های پسرانه
۶۴	باره خوی
۶۴	بالا پایین
۶۴	بوکو زاوا
۶۵	توییینی داری: قارنه
۶۵	ته‌رکی بن بهره‌ی
۶۶	ته‌له‌ریوین
۶۶	جگین: قاپین
۷۰	چاو به‌زینه
۷۰	چل کوچکه
۷۰	خلیسکین: سرسره بازی
۷۰	خوشارو کین: قایم باشک
۷۱	دار شکاندن
۷۱	ده‌سره رفاندن

۷۱	دیوارینی
۷۲	زوره وانی
۷۲	زوره وانی عهروسی
۷۲	زور بازو
۷۲	شاوزیرین
۷۳	شهره سؤال از بازی‌های طلب
۷۳	شهره نیسکان
۷۳	شهره گوپ
۷۴	شیر و زیت
۷۴	غاله‌در
۷۴	فرعه‌نو موسا از بازی‌های طلب
۷۵	بُنه‌گه
۷۵	قوجه‌نی
۷۵	کلاوی بر خونی
۷۵	کوره کورینی
۷۶	کوسه
۷۶	که‌پری به که‌شکان
۷۷	که‌له‌که برین
۷۷	گار، گازه لیخورین
۷۸	گورت گورتینی
۷۸	گورزین از بازی‌های طلب
۷۸	گورزین
۷۹	گوین
۷۹	گورزی به فیتو
۸۰	گویچ پروسکین : گوی پروچکین
۸۰	میرمیرین
۸۱	مه‌زرق سورانشن
۸۱	میشین: تپله بازی
۸۲	هه‌ددار هه‌د دارینی
۸۳	هه‌لوکین
۸۳	هه‌مه‌زل
۸۴	هه‌لی هه‌لی : کلاه قابی
۸۴	هه‌لوای به‌شه‌ققان

هولملمه	۸۴
هه‌لجه	۸۴
هه‌ی جو، هه‌ی جو	۸۵
هیلکه شکاندن	۸۵
ب: بازی‌های دخترانه	۸۶
بازه لین	۸۶
بوکین: عروسک بازی	۸۶
چهره مالین	۸۶
خوشارو کین: قایم باشک	۸۷
خسته‌کین	۸۷
دایه م ده مریگی	۸۷
کا انکه‌باب	۸۸
مالوچک: خان به	۸۸
مورین (پوزینه)	۸۸
مه‌نجه‌ل بابا قی قی	۸۹
نانه حاجیله	۸۹
وه‌سه‌ت وه سه‌تین	۸۹
هاییش ماییش	۹۰
ج: بازی‌های فکری و ذهنی	۹۱
بانگی شه مچدی	۹۱
بوکه بارانه	۹۱
تاقمانه جوت	۹۲
ته‌خته نهرد	۹۲
جورابین: جوراب بازی	۹۲
جورابینی به کوشان: پشکیلان	۹۳
دامه	۹۳
دومینه	۹۳
سی (۳) ریزک	۹۴
مه‌ته‌لوکه: مَتل و چیستان	۹۴
نُو (۹) ریزک	۹۴
فهرست منابع و مآخذ تحقیق	۹۵
غذاها و بازی‌ها به روایت تصویر	۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در دفترِ زمانه، فُتد نامش از قلم هر ملّتی که مردمِ صاحبِ قلم نداشت
فرخی یزدی

پیشگفت

کسانی که با کتب و مطالعه، سر و کار دارند، نیک، مستحضرند تا قبل از کتاب‌های «تاریخ و فرهنگ پیرانشهر» (۴۰۰ صفحه) و دانشنامه‌ی پیرانشهر (۱۰۰ صفحه) اثر حقیقی و دانشگاهی درباره‌ی پیرانشهر وجود نداشت که به صورت کتابی مستقل درآمده باشد و این، همیشه مرا، آزار می‌داد و پیوسته، مترصد بوم که بزرگوارانی دیگر، پا، پیش بگذارند اما بسی منتظر نشستم و چشمم به راه بود.

کتاب «غذاها و بازی‌های پیرانشهر» در واقع، برگرفته‌ای از کتاب ۱۰۰۰ صفحه‌ای «دانشنامه پیرانشهر» است که قبلاً به چاپ رسیده است. چنانکه خوانندگان بزرگوار، مطلع‌اند، دانشنامه پیرانشهر، مباحث متعددی را دربر می‌گیرد و کم‌تر موضوعی است در باب پیرانشهر، تاریخ، فرهنگ، جغرافیا، آداب و رسوم، عادات و باورها، گردشگری و توریسم، ظرفیت‌ها و دارندگی‌های منطقه پیرانشهر که در کتاب مذکور به آن پرداخته نشده باشد و از این منظر، کتابی جامع و کافی می‌نماید... برخی دوستان که اهل تمییز هستند، پیشنهاد دادند که مباحث دانشنامه به صورت کتاب‌هایی جداگانه در آید تا تخصصی‌تر، عرضه

شود. این جانب، آن پیشنهاد را مبارک و درخور دانستم. لذا، مباحث مربوط به غذاها و بازی‌های منطقه پیرانشهر را از کتاب دانشنامه پیرانشهر، برداشت کرده و بعد از تحقیقات بیشتر و افزودن مطالب تکمیلی‌تر، آن را در کتابی به همین نام (غذاها و بازی‌های پیرانشهر) به پیشگاه خوانندگان عزیز و همشریانم، عرضه داشتیم تا سندی دیگر بر اسناد کتبی و تاریخی شهرستان، افزوده گردد و پژوهشگران بعدی، بهتر و غریبه‌تر بتوانند بر بسترهای تحقیقی بنشینند اما به قول شاعر:

قبا، گر حریف است و گر پرنیان به ناچار، خشوش بود در میان
خداوند در این قیامت که فرجام و سرانجام نهایی آن‌جاست، مرا از
زمره‌ی مؤمنانِ عبادت، محسوب داری و با همشهریانم، زیرِ لوای حضرت
رسول، اهل بیت و مکرّماتِ صاحب کرام، علمای اعلام و مجاهدان
خاموش تاریخ، محشور نگرددن! به خوش گفت، مولانا، جلال الدین
رومی:

گر خطا گفتیم، اصلاحش تو کن / معصی تو، ای تو، سلطان سخن

وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنْ اَتٰبَعِ الْهُدٰی / پیرانشهر - دیماه ۱۳۹۷

کمال روحانی (العبد)

همراه: ۰۹۱۴۱۶۸۹۵۱۴